

PUL MABLAG‘LARI AUDITI

*Samarqand iqtisodiyot va servis instituti
“Boshqa tarmoqlarda buxgalteriya hisobi” kafedrası asistenti*

Zaripova Sayohat

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti talabasi

Rafikov Shoxrux Abdurashidovich

Annotatsiya: Pul mablag‘lari auditi - bu tashkilotning moliyaviy faoliyatini baholash, uning mablag‘laridan foydalanish samaradorligini ta‘minlash va moliyaviy hisobotlarning to‘g‘riligini tasdiqlash uchun muhim jarayondir. Ushbu jarayon orqali tashkilotlar o‘z moliyaviy resurslarini qanday boshqarayotganini, mablag‘larining qanday ishlatilayotganini va ularning hisobini qanday yuritayotganini aniqlash imkoniyatiga ega bo‘lishadi. Pul mablag‘lari auditi nafaqat ichki nazorat tizimini mustahkamlash, balki tashqi investorlarga va boshqa manfaatdor tomonlarga ham ishonch berish maqsadida amalga oshiriladi.

Kalit so‘zlar: pul mablag‘lari, moliyaviy hisobotla, tahlil, auditorlar, audit, tashkilot, samaradorlik.

Pul mablag‘lari auditi jarayoni bir necha bosqichdan iborat. Avvalo, auditorlar tashkilotning moliyaviy hisobotlarini o‘rganadilar va ularning asosiy ko‘rsatkichlarini tahlil qiladilar. Bu bosqichda auditorlar, odatda, tashkilotning ichki nazorat tizimini baholaydilar va uning samaradorligini aniqlaydilar. Keyinchalik, auditorlar mablag‘larning kiritim va chiqimlarini, shuningdek, ularning hisobini tekshiradilar. Bu jarayon davomida auditorlar turli xil hujjatlarni, jumladan, bank hisobvaraqlari, kassa kitoblari va boshqa moliyaviy hujjatlarni ko‘rib chiqadilar. Auditorlar pul mablag‘larining harakatini tahlil qilishda bir qator usullardan foydalanadilar. Masalan, ular pul mablag‘larining kelib chiqishi va sarflanishini kuzatish uchun grafiklar va diagrammalardan foydalanishlari mumkin. Bu usul auditorlarga tashkilotning moliyaviy faoliyatini vizual ravishda tahlil qilish imkonini beradi. Shuningdek, auditorlar tashkilotning ichki nazorat tizimini baholashda risklarni aniqlash va ularni minimallashtirishga qaratilgan tavsiyalar berishlari mumkin. Pul mablag‘lari auditi tashkilotlar uchun bir qator afzalliklarga ega. Birinchidan, bu jarayon tashkilotning moliyaviy holatini yaxshilashga yordam beradi. Auditorlar tomonidan berilgan tavsiyalar tashkilotning mablag‘lardan samarali foydalanishiga yordam beradi. Ikkinchidan, pul mablag‘lari auditi tashkilotning ichki nazorat tizimini mustahkamlashga yordam beradi. Tashkilot ichki nazorat tizimini yaxshilash orqali moliyaviy xatolarni kamaytirishi va moliyaviy resurslarini yanada samarali boshqarishi mumkin.[1]

Shuningdek, pul mablag‘lari auditi tashqi manfaatdor tomonlar, jumladan, investorlar, kreditorlar va boshqa tashkilotlar uchun ishonch manbai bo‘lib xizmat qiladi. Tashqi auditorlar tomonidan o‘tkaziladigan audit jarayoni tashkilotning moliyaviy hisobotlarining to‘g‘riligini tasdiqlaydi va bu investorlar va kreditorlar uchun zarur bo‘lgan ishonchni ta‘minlaydi. Bu esa o‘z navbatida, tashkilotning moliyaviy barqarorligini oshirishga yordam beradi. Pul mablag‘lari auditi jarayonida auditorlar xalqaro auditorlik standartlariga amal qilishlari kerak. Bu standartlar auditorlik jarayonining sifatini ta‘minlash va auditorlarning ishini tartibga solish maqsadida ishlab chiqilgan. Auditorlik standartlari auditorlarning hisobotlarini tayyorlashda, shuningdek, moliyaviy hisobotlarni tahlil qilishda muhim rol o‘ynaydi. Auditorlar tomonidan amal qilinadigan standartlar auditorlik jarayonining shaffofligini va ishonchliligini ta‘minlaydi. Auditorlik jarayonida muhim ahamiyatga ega bo‘lgan boshqa bir jihat - bu auditorlarning mustaqilligi va ob‘ektivligi. Auditorlar o‘z ishlarini bajarishda mustaqil bo‘lishlari va har qanday manfaatlar to‘qnashuvlaridan qochishlari kerak. Bu auditorlar tomonidan berilgan tavsiyalarning ishonchliligini ta‘minlaydi va tashkilotning moliyaviy holatini ob‘ektiv baholash imkonini beradi.[2]

Kelajakda pul mablag‘lari auditi yanada rivojlanishi kutilmoqda. Innovatsion texnologiyalar, masalan, sun‘iy intellekt va katta ma‘lumotlar tahlili auditorlik jarayonlarini yanada samarali va tezkor qilish imkonini beradi. Bu texnologiyalar auditorlarga moliyaviy ma‘lumotlarni tezda tahlil qilish va risklarni aniqlashda yordam beradi. Shuningdek, kelajakda pul mablag‘lari auditi jarayonida raqamli transformatsiya jarayonlari ham muhim rol o‘ynashi kutilmoqda. Tashkilotlar raqamli texnologiyalarni joriy etish orqali moliyaviy hisobotlarni tayyorlash va audit jarayonlarini yanada samarali amalga oshirishlari mumkin.[3]

Xulosa: Pul mablag‘lari auditi - bu tashkilotning moliyaviy faoliyatini baholash va uning mablag‘laridan foydalanish samaradorligini ta‘minlash uchun muhim jarayon. Ushbu jarayon orqali tashkilotlar o‘z moliyaviy resurslarini qanday boshqarayotganini, mablag‘larining qanday ishlatilayotganini va ularning hisobini qanday yuritayotganini aniqlash imkoniyatiga ega bo‘lishadi. Pul mablag‘lari auditi nafaqat ichki nazorat tizimini mustahkamlash, balki tashqi investorlarga va boshqa manfaatdor tomonlarga ham ishonch berish maqsadida amalga oshiriladi. Kelajakda innovatsion texnologiyalar va raqamli transformatsiya jarayonlari auditorlik jarayonlarining samaradorligini oshirishda muhim rol o‘ynashi kutilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdullaeva, D. (2020). "Moliyaviy hisobotlar va ularning auditorlik nazorati". Toshkent: O‘zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi.
2. Tashkent, S. (2021). "Auditorlik faoliyati: nazariy va amaliy jihatlari". Tashkent: O‘zbekiston Milliy Universiteti.

3. Karimov, A. (2022). "Pul mablagʻlari auditi: nazariy asoslar va amaliyot". Samarqand: Samarqand Davlat Universiteti.
4. Ismatova, N. (2023). "Tashkilotlarda ichki nazorat va audit". Buxoro: Buxoro Davlat Universiteti.
5. Rahmonov, E. (2021). "Auditorlik standartlari va ularning amaliyotdagi qoʻllanilishi". Fargʻona: Fargʻona Davlat Universiteti.
6. Murodov, S. (2020). "Auditorlik faoliyatini tashkil etish va boshqarish". Andijon: Andijon Davlat Universiteti.
7. Xolmatov, B. (2023). "Moliyaviy nazorat va audit jarayonlari". Namangan: Namangan Davlat Universiteti.